

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 6ης Οκτωβρίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις — Διεθνής δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και σε διαφορές γονικής μέριμνας — Κανονισμός (ΕΚ) 2201/2003 — Εκκρεμοδικία — Άρθρα 16 και 19, παράγραφοι 1 και 3 — Διαδικασία δικαστικού χωρισμού σε ένα πρώτο κράτος μέλος και διαδικασία διαζυγίου σε ένα δεύτερο κράτος μέλος — Διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου — Έννοια της δικαιοδοσίας που έχει “διαπιστωθεί” — Κατάργηση της δίκης στην πρώτη διαδικασία και κίνηση νέας διαδικασίας διαζυγίου εντός του πρώτου κράτους μέλους — Συνέπειες — Διαφορά ώρας μεταξύ των κρατών μελών — Αποτελέσματα επί της διαδικασίας προσφυγής ενώπιον των δικαστηρίων»

Στην υπόθεση C-489/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασεως βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το High Court of Justice (England & Wales), Family Division, του Ηνωμένου Βασιλείου με απόφαση της 31ης Οκτωβρίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 4 Νοεμβρίου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

A

κατά

B,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Pešič, πρόεδρο τμήματος, A. Ó Caoimh, C. Toader, E. Jarašiūnas και C. G. Fernlund (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Cruz Villalón

γραμματέας: I. Illéssy, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ’ ακροατηρίου συζητήσεως της 1ης Ιουνίου 2015,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η A, εκπροσωπούμενη από τους T. Amos, QC, και H. Clayton, barrister,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον M. Holt, επικουρούμενο από την M. Gray, barrister,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον M. Wilderspin,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2015,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 19, παράγραφοι 1 και 3, του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) 1347/2000 (ΕΕ L 338, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Α και του Β σχετική με το διαζύγιό τους.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 2201/2003

- 3 Το άρθρο 3 του κανονισμού 2201/2003, με τίτλο «Γενική δικαιοδοσία», ορίζει στην παράγραφο 1 αυτού τους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας που έχουν εφαρμογή σε συνάρτηση με τον τόπο διαμονής ενός συζύγου ή και των δύο συζύγων, με την ιθαγένειά τους ή, στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου, με το κοινό «domicile» (της κοινής «κατοικίας»).
- 4 Το άρθρο 16 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Επιλαμβανόμενο δικαστήριο», ορίζει τα ακόλουθα:
«Ένα δικαστήριο λογίζεται ως επιληφθέν:
α) από της καταθέσεως στο δικαστήριο του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης ή άλλου ισοδύναμου εγγράφου, εφόσον ο ενάγων δεν παρέλειψε στη συνέχεια να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για την κοινοποίηση ή την επίδοση του εγγράφου στον εναγόμενο·
ή
β) εφόσον το έγγραφο πρέπει να κοινοποιηθεί ή να επιδοθεί προτού κατατεθεί στο δικαστήριο, [από] την ημερομηνία παραλαβής του από την αρχή που είναι υπεύθυνη για την κοινοποίηση ή την επίδοση, υπό την προϋπόθεση ότι ο ενάγων δεν παρέλειψε στη συνέχεια να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για την κατάθεση του εγγράφου στο δικαστήριο.»
- 5 Το άρθρο 19 του ίδιου κανονισμού, με τίτλο «Εκκρεμοδικία και συναφείς αγωγές», ορίζει τα εξής:
«1. Αν έχουν ασκηθεί αγωγές για θέματα διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού [χωρισμού από τραπέζης και κοίτης] ή ακύρωσης γάμου μεταξύ των αυτών διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων κρατών μελών, το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο αναστέλλει αυτεπαγγέλτως τη διαδικασία του μέχρι να διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.

2. Εάν έχουν ασκηθεί αγωγές για θέματα γονικής μέριμνας ενός παιδιού, με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία, ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων κρατών μελών, το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο, αναστέλλει αυτεπαγγέλτως τη διαδικασία του μέχρι να διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.

3. Όταν διαπιστωθεί η δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο, κάθε δικαστήριο που επιλαμβάνεται μεταγενέστερα οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του υπέρ αυτού του δικαστηρίου.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο διάδικος που άσκησε τη σχετική αγωγή ενώπιον του δικαστηρίου που επιλαμβάνεται μεταγενέστερα μπορεί να ασκήσει την αγωγή ενώπιον του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.»

Ο κανονισμός (ΕΚ) 44/2001

- 6 Ο κανονισμός (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ L 12, σ. 1), καταργήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ L 351, σ. 1).
- 7 Το άρθρο 27 του κανονισμού 44/2001, που αποτελούσε μέρος του τμήματος 9 του κεφαλαίου II αυτού, με τίτλο «Εκκρεμοδικία και συνάφεια», προέβλεπε τα ακόλουθα:

«1. Αν έχουν ασκηθεί αγωγές με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία μεταξύ των ίδιων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων [διαφορετικών] κρατών μελών, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που επελήφθη πρώτο, αναστέλλει αυτεπάγγελτα την διαδικασία του μέχρις ότου διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.

2. Όταν διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί, οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ του πρώτου δικαστηρίου.»

Η Σύμβαση των Βρυξελλών

- 8 Ο κανονισμός 44/2001 έχει αντικαταστήσει, όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών, τη Σύμβαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τις διαδοχικές Συμβάσεις για την προσχώρηση των νέων κρατών μελών στην εν λόγω Σύμβαση (στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών).
- 9 Το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, που περιλαμβανόταν στο τμήμα 8, με τίτλο «Εκκρεμοδικία και συνάφεια», του τίτλου II αυτής, όριζε τα εξής:

«Αν έχουν ασκηθεί αγωγές με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία μεταξύ των ίδιων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων συμβαλλόμενων κρατών, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί, αναστέλλει αυτεπάγγελτα τη διαδικασία του μέχρι να διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.

Όταν διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί, οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ του πρώτου δικαστηρίου.»

Το γαλλικό δίκαιο

- 10 Το άρθρο 1111 του γαλλικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας ορίζει τα εξής:

«Όταν διαπιστώνει, αφού ακούσει τις παρατηρήσεις καθενός από τους συζύγους για τον χωρισμό επί της αρχής, ότι ο ενάγων εμμένει επί της αγωγής του, ο δικαστής εκδίδει διάταξη με την οποία μπορεί είτε να παραπέμψει τους διαδίκους, σύμφωνα με το άρθρο 252-2 του αστικού κώδικα, σε νέα προσπάθεια συμβιβασμού, είτε να παράσχει αμέσως άδεια στους συζύγους να ασκήσουν αγωγή διαζυγίου.

Και στις δύο αυτές περιπτώσεις, μπορεί να διατάξει οποιοδήποτε ή ένα μέρος από τα προσωρινά μέτρα που προβλέπονται στα άρθρα 254 έως 257 του αστικού κώδικα.

Όταν παρέχει άδεια προς άσκηση αγωγής, ο δικαστής υπενθυμίζει με τη διάταξή του τις προθεσμίες που προβλέπονται στο άρθρο 1113 του παρόντος κώδικα.»

- 11 Το άρθρο 1113 του ως άνω κώδικα έχει ως εξής:

«Εντός τριών μηνών από της εκδόσεως της διατάξεως, μόνον ο σύζυγος που υπέβαλε το αρχικό αίτημα μπορεί να ζητήσει το διαζύγιο.

Σε περίπτωση συμφιλίωσης των συζύγων ή αν η δικαστική διαδικασία διαζυγίου δεν κινήθηκε εντός τριάντα μηνών από της εκδόσεως της διατάξεως, όλα τα ανωτέρω μέτρα λογίζονται ως μηδέποτε ληφθέντα, περιλαμβανομένης της αδείας ασκήσεως αγωγής.»

- 12 Κατά του άρθρου 1129 του ίδιου κώδικα, «[η] διαδικασία δικαστικού χωρισμού διέπεται από τους κανόνες που προβλέπονται για τη διαδικασία διαζυγίου».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 13 Η Α και ο Β, Γάλλοι υπήκοοι, συνήψαν γάμο στη Γαλλία στις 27 Φεβρουαρίου 1997 βάσει σχετικής συμβάσεως γαλλικού δικαίου υπό το καθεστώς του διαχωρισμού των περιουσιακών στοιχείων. Εγκαταστάθηκαν στο Ηνωμένο Βασίλειο το έτος 2000. Το ζεύγος απέκτησε δύο δίδυμα τέκνα το 1999 και ένα τρίτο τέκνο το 2001. Η οικογένεια συνέχισε να κατοικεί στο Ηνωμένο Βασίλειο μέχρι τον Ιούνιο του 2010, ημερομηνία χωρισμού των συζύγων κατόπιν της αναχωρήσεως του Β από τη συζυγική κατοικία.

- 14 Στις 30 Μαρτίου 2011 ο Β άσκησε αγωγή δικαστικού χωρισμού ενώπιον του tribunal de grande instance de Nanterre (Γαλλία) (αρμόδιου πρωτοδικείου).

- 15 Στις 19 Μαΐου 2011, αντιδρώντας στη διαδικασία αυτή την οποία είχε κινήσει ο σύζυγός της, η Α υπέβαλε, στην υπηρεσία στηρίξεως ανηλίκων (Child Support Agency) αίτημα καταβολής διατροφής για τα συντηρούμενα τέκνα της, καθώς και χωριστή αγωγή διατροφής ενώπιον των δικαστηρίων του Ηνωμένου Βασιλείου στις 24 Μαΐου 2011.

- 16 Στις 7 Νοεμβρίου 2012 το High Court of Justice (England & Wales), Family Division (δικαστήριο αρμόδιο για οικογενειακές υποθέσεις), ωστόσο, έκρινε εαυτό αναρμόδιο προς εκδίκαση της αγωγής διαζυγίου, δυνάμει του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003, με τη συγκατάθεση της Α.

- 17 Στις 15 Δεκεμβρίου 2011 ο δικαστής οικογενειακών υποθέσεων του tribunal de grande instance de Nanterre εξέδωσε διάταξη διαπιστώνουσα την έλλειψη συμφιλίωσης και έκρινε ότι τα αφορώντα τα τέκνα ζητήματα, περιλαμβανομένων των αιτημάτων διατροφής, έπρεπε να εκδικαστούν στο Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά και ότι τα γαλλικά δικαστήρια ήταν αρμόδια για τη λήψη ορισμένων προσωρινών

μέτρων. Διέταξε τον Β να καταβάλλει στην Α μηνιαία διατροφή 5 000 ευρώ. Η διάταξη αυτή επιβεβαιώθηκε κατόπιν ασκήσεως εφέσεως με απόφαση του *cour d'appel de Versailles* (Γαλλία) (αρμόδιου εφετείου) της 22ας Νοεμβρίου 2012.

- 18 Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει περαιτέρω ότι, ελλείπει σχετικής επιδόσεως εντός της προθεσμίας 30 μηνών από της εκδόσεως της διατάξεως του γαλλικού δικαστηρίου που διαπιστώνει την έλλειψη συμφιλίωσης, η διάταξη αυτή κατέστη ανίσχυρη από τα μεσάνυχτα της 16ης Ιουνίου 2014.
- 19 Στις 17 Δεκεμβρίου 2012 ο Β άσκησε αγωγή διαζυγίου ενώπιον γαλλικού δικαστηρίου. Η αγωγή του όμως κρίθηκε παράτυπη στις 11 Ιουλίου 2013, με το σκεπτικό ότι δεν μπορούσε να ευδοκιμήσει λόγω παράλληλης διεξαγωγής διαδικασίας δικαστικού χωρισμού.
- 20 Στις 13 Ιουνίου 2014 η Α άσκησε νέα αγωγή διαζυγίου ενώπιον δικαστηρίου του Ηνωμένου Βασιλείου. Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει περαιτέρω ότι η Α είχε ζητήσει, χωρίς το αίτημά της να γίνει δεκτό, η αγωγή της να αρχίσει να αναπτύσσει τα αποτελέσματά της ένα λεπτό μετά τα μεσάνυχτα στις 17 Ιουνίου 2014.
- 21 Στις 17 Ιουνίου 2014, στις 8.20 ώρα Γαλλίας, ο Β άσκησε και αυτός δεύτερη αγωγή διαζυγίου ενώπιον γαλλικού δικαστηρίου. Το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι τότε η ώρα ήταν στο Ηνωμένο Βασίλειο 7.20 και ότι δεν ήταν δυνατή τη χρονική αυτή στιγμή η άσκηση αγωγής ενώπιον δικαστηρίου του Ηνωμένου Βασιλείου.
- 22 Στις 9 Οκτωβρίου 2014 ο Β ζήτησε από το αιτούν δικαστήριο τη διαγραφή ή την απόρριψη της αγωγής διαζυγίου που είχε ασκήσει η Α στο Ηνωμένο Βασίλειο, για τον λόγο ότι η διεθνής δικαιοδοσία των γαλλικών δικαστηρίων είχε διαπιστωθεί, αναμφιβόλως και χωρίς να υφίσταται δυνατότητα αμφισβητήσεως, υπό την έννοια του άρθρου 19, παράγραφος 3, του κανονισμού 2201/2003.
- 23 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι ο Β, ασκώντας ενώπιον των γαλλικών δικαστηρίων αγωγές διαζυγίου, επιδίωξε να εμποδίσει την Α να κινήσει διαδικασία διαζυγίου στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ειδικότερα, δεν παραιτήθηκε από την αγωγή δικαστικού χωρισμού πριν ασκήσει αγωγή διαζυγίου στη Γαλλία για να εμποδίσει την Α να ασκήσει νομίμως αγωγή διαζυγίου στο Ηνωμένο Βασίλειο, στο διάστημα μεταξύ των δύο σχετικών με τις αγωγές αυτές διαδικασιών, και να επιτύχει έκδοση αποφάσεως δικαστηρίου του κράτους μέλους αυτού αφορώσα το σύνολο των ζητημάτων που συνδέονται με το διαζύγιο, ιδίως στον τομέα των περιουσιακών σχέσεων. Κατά το αιτούν δικαστήριο, ο Β, με τις δικονομικές επιλογές του, καταχράστηκε τα δικαιώματα που αντλούσε από τον κανονισμό 2201/2003, ενεργώντας σε αντίθεση με την πρόθεση του νομοθέτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 24 Το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι ο Β ουσιαστικά δεν έλαβε καμία πρωτοβουλία στη διαδικασία δικαστικού χωρισμού και διερωτάται, υπό τις συνθήκες αυτές, αν μπορεί να λογίζεται ότι η διεθνής δικαιοδοσία του γαλλικού δικαστηρίου «έχει διαπιστωθεί» υπό την έννοια του άρθρου 19, παράγραφοι 1 και 3, του εν λόγω κανονισμού.
- 25 Υπό τις συνθήκες αυτές το High Court of Justice (England & Wales), Family Division, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
 - «1) Για τους σκοπούς του άρθρου 19, παράγραφοι 1 και 3 [του κανονισμού 2201/2003], πώς πρέπει να ερμηνεύεται ο όρος “διαπιστωθεί”, όταν:
 - α) ο ενάγων, ο οποίος κίνησε τη διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο (στο εξής: πρώτη διαδικασία), δεν προβαίνει εν συνεχεία σε καμία διαδικαστική πράξη όσον αφορά την πρόοδο της πρώτης διαδικασίας πέραν της πρώτης συζητήσεως, ειδικότερα δεν επιδίδει κλήση (*Assignation*) πριν την παρέλευση της προθεσμίας κατά την οποία η αγωγή (*Requête*) λογίζεται ως μηδέποτε ασκηθείσα, με αποτέλεσμα την κατάργηση της δίκης στην

πρώτη διαδικασία δίχως την έκδοση αποφάσεως λόγω άπρακτης παρελεύσεως της προθεσμίας σύμφωνα με το εθνικό (γαλλικό) δίκαιο που διέπει την πρώτη διαδικασία, εν προκειμένω λόγω παρελεύσεως 30 μηνών από την πρώτη επί διαδικαστικών ζητημάτων συζήτηση·

- β) η δίκη στην πρώτη διαδικασία καταργείται με τον ως άνω τρόπο σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα (εντός τριών ημερών) μετά την κίνηση διαδικασίας ενώπιον του δεύτερου επιληφθέντος δικαστηρίου (στο εξής: δεύτερη διαδικασία) στην Αγγλία, με αποτέλεσμα να μην έχει εκδοθεί απόφαση στη Γαλλία και να μη συντρέχει κίνδυνος εκδόσεως ασυμβίβαστων αποφάσεων κατόπιν της πρώτης και της δεύτερης διαδικασίας, και
- γ) λόγω της ωριαίας ζώνης του Ηνωμένου Βασιλείου ο ενάγων στην πρώτη διαδικασία θα έχει πάντοτε, μετά τη λήξη της πρώτης αυτής διαδικασίας, τη δυνατότητα να ασκήσει στη Γαλλία αγωγή διαζυγίου προτού ασκηθεί αντίστοιχη αγωγή στην Αγγλία;

- 2) Ειδικότερα, έχει ο όρος “διαπιστωθεί” την έννοια ότι ο ενάγων στην πρώτη διαδικασία οφείλει να επιδιώξει με τη δέουσα επιμέλεια και ταχύτητα την πρόοδο της πρώτης διαδικασίας ώστε να επιλυθεί η διαφορά (είτε με δικαστική απόφαση είτε κατόπιν συμβιβασμού) ή μήπως ο ενάγων της πρώτης διαδικασίας, αφού εξασφαλίσει την ύπαρξη διεθνούς δικαιοδοσίας κατ’ εφαρμογήν των άρθρων 3 και 19, παράγραφος 1, [του κανονισμού 2201/2003], δεν υπέχει καμία απολύτως υποχρέωση να διενεργήσει οποιαδήποτε ουσιαστική πράξη για την περάτωση της πρώτης διαδικασίας όπως προαναφέρθηκε και, ως εκ τούτου, έχει κάθε ευχέρεια να επιτύχει με τον τρόπο αυτό την αναστολή της δεύτερης διαδικασίας και να φέρει σε αδιέξοδο την επίλυση της διαφοράς στο σύνολό της;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 26 Με τα ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατά βάση, όσον αφορά διαδικασίες δικαστικού χωρισμού και διαζυγίου κινηθείσες μεταξύ των ίδιων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων δύο κρατών μελών, αν το άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 3, του κανονισμού 2201/2003 έχει την έννοια ότι, σε καταστάσεις, όπως αυτή της κύριας δίκης, όπου η δίκη ενώπιον του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου εντός του πρώτου κράτους μέλους καταργείται μετά την άσκηση αγωγής εκ μέρους του ενδιαφερομένου ενώπιον του δεύτερου δικαστηρίου εντός του δεύτερου κράτους μέλους, η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου πρέπει να λογίζεται ότι δεν έχει διαπιστωθεί. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά ειδικότερα αν ασκούν επιρροή, προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ζήτημα αυτό, η περίπτωση ότι η εν λόγω κατάργηση της δίκης επήλθε ελάχιστο χρόνο πριν από την άσκηση μιας τρίτης διαδικασίας ενώπιον δικαστηρίου του πρώτου κράτους μέλους, οι ενέργειες του ενάγοντος στην πρώτη διαδικασία, ιδίως η έλλειψη επιμέλειας, και η ύπαρξη διαφοράς ώρας μεταξύ των σχετικών κρατών μελών, η οποία παρέχει τη δυνατότητα ασκήσεως αγωγής ενώπιον των δικαστηρίων του πρώτου κράτους μέλους προτού επιληφθεί της υποθέσεως δικαστήριο του δεύτερου κράτους μέλους.
- 27 Διαπιστώνεται εξ αρχής ότι το άρθρο 19 του κανονισμού 2201/2003 έχει διατύπωση παραπλήσια εκείνης του άρθρου 27 του κανονισμού 44/2001, ο οποίος αντικατέστησε το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, και δημιουργεί έναν μηχανισμό ισοδύναμο προς εκείνον τον οποίο προβλέπουν τα δύο τελευταία αυτά άρθρα προς ρύθμιση των περιπτώσεων εκκρεμοδικίας. Πρέπει κατά συνέπεια να ληφθούν υπόψη οι σχετικές με τα άρθρα αυτά παρατηρήσεις του Δικαστηρίου.
- 28 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως και στο άρθρο 27 του κανονισμού 44/2001 και στο άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, η έννοια της «δικαιοδοσίας που έχει διαπιστωθεί» η οποία περιλαμβάνεται στο άρθρο 19 του κανονισμού 2201/2003 πρέπει να ερμηνεύεται αυτοτελώς, με

αναφορά στο σύστημα και στον σκοπό της πράξεως που την περιλαμβάνει (βλ., επ' αυτού, αποφάσεις Shearson Lehman Hutton, C-89/91, EU:C:1993:15, σκέψη 13, καθώς και Cartier parfums-lunettes και Axa Corporate Solutions assurances, C-1/13, EU:C:2014:109, σκέψη 32).

- 29 Όσον αφορά τον σκοπό των κανόνων εκκρεμοδικίας του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003, πρέπει να σημειωθεί ότι οι κανόνες αυτοί αποσκοπούν στην αποφυγή παραλλήλων διαδικασιών εκκρεμών ενώπιον των δικαστηρίων διαφόρων κρατών μελών και της εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων που θα μπορούσαν να προκύψουν από αυτές (βλ. απόφαση Purrucker, C-296/10, EU:C:2010:665, σκέψη 64). Συναφώς, ο νομοθέτης της Ένωσης προέβλεψε έναν σαφή και αποτελεσματικό μηχανισμό για την επίλυση περιπτώσεων εκκρεμοδικίας (βλ., κατ' αναλογία, όσον αφορά τον κανονισμό 44/2001, απόφαση Cartier parfums-lunettes και Axa Corporate Solutions assurances, C-1/13, EU:C:2014:109, σκέψη 40).
- 30 Όπως προκύπτει από τους όρους «πρώτο επιληφθέν δικαστήριο» και «δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο» που περιλαμβάνονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 3, του κανονισμού 2201/2003, ο μηχανισμός αυτός στηρίζεται στη χρονική σειρά με την οποία τα δικαστήρια επιλαμβάνονται των οικείων αγωγών.
- 31 Προς προσδιορισμό της χρονικής στιγμής κατά την οποία ένα δικαστήριο λογίζεται ως επιληφθέν και, κατά συνέπεια, για να διαπιστωθεί εξ αυτού ποιο είναι το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο, πρέπει να ληφθεί ως βάση το άρθρο 16 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Επιλαμβανόμενο δικαστήριο».
- 32 Κατά το ως άνω άρθρο 16, ένα δικαστήριο λογίζεται ως επιληφθέν, αναλόγως της μεθόδου που έχει επιλεγεί στο εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο, είτε από την ημερομηνία καταθέσεως στο δικαστήριο του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης ή άλλου ισοδύναμου εγγράφου, είτε, εφόσον το έγγραφο πρέπει να κοινοποιηθεί ή να επιδοθεί προτού κατατεθεί στο δικαστήριο, από την ημερομηνία παραλαβής του από την αρμόδια αρχή. Εντούτοις, το δικαστήριο θα λογίζεται ως επιληφθέν μόνον υπό την προϋπόθεση ότι ο ενάγων δεν παρέλειψε στη συνέχεια να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα ώστε, στην πρώτη περίπτωση, το εν λόγω έγγραφο να κοινοποιηθεί ή να επιδοθεί στον εναγόμενο ή, στη δεύτερη περίπτωση, το έγγραφο να κατατεθεί ενώπιον δικαστηρίου.
- 33 Για να προσδιοριστεί, στη συνέχεια, αν υφίσταται εκκρεμοδικία, από το άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003 προκύπτει ότι, σε αντίθεση με τους κανόνες του άρθρου 27, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001, που έχουν εφαρμογή στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις, στις γαμικές διαφορές δεν απαιτείται ταυτότητα αιτίας και αντικειμένου των αγωγών ενώπιον δικαστηρίων διαφορετικών κρατών μελών. Όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 76 των προτάσεών του, καίτοι έχει σημασία οι αγωγές να αφορούν τους ίδιους διαδίκους, αυτές μπορούν να έχουν διαφορετικό αντικείμενο, υπό την προϋπόθεση ότι αφορούν δικαστικό χωρισμό, διαζύγιο ή ακύρωση γάμου. Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από τη σύγκριση μεταξύ των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003 από την οποία διαπιστώνεται ότι μόνον η ως άνω παράγραφος 2, σχετική με αγωγές αφορώσες τη γονική μέριμνα, εξαρτά την εφαρμογή της από την ταυτότητα αντικειμένου και αιτίας των ασκούμενων αγωγών. Κατά συνέπεια, μπορεί να υφίσταται εκκρεμοδικία όταν δύο δικαστήρια διαφορετικών κρατών μελών επιλαμβάνονται, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, το μεν ένα διαδικασίας δικαστικού χωρισμού, το δε άλλο διαδικασίας διαζυγίου, ή όταν αμφότερα επιλαμβάνονται αγωγής διαζυγίου.
- 34 Υπό τέτοιες συνθήκες και σε περίπτωση ταυτότητας των διαδίκων, σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 1, του τελευταίου αυτού κανονισμού, το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο αναστέλλει αυτεπαγγέλτως τη διαδικασία μέχρις ότου διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου. Συναφώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η ερμηνεία από το Δικαστήριο του άρθρου 27 του κανονισμού 44/2001 ισχύει και για το άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003. Ειδικότερα, για να έχει διαπιστωθεί η δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου υπό την έννοια του άρθρου 19, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, αρκεί το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο να μην έχει κρίνει αυτεπαγγέλτως εαυτό αναρμόδιο και κανέναν από τους διαδίκους να

μην έχει αμφισβητήσει τη δικαιοδοσία αυτή πριν ή έως το χρονικό σημείο της ενέργειας με την οποία ο εναγόμενος λαμβάνει θέση επί της υποθέσεως και η οποία λογίζεται από το εθνικό δίκαιο ως η πρώτη πράξη άμυνας επί της ουσίας ενώπιον του δικαστηρίου αυτού (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση *Cartier parfums-lunettes και Axa Corporate Solutions assurances*, C-1/13, EU:C:2014:109, σκέψη 44).

- 35 Όταν η δικαιοδοσία αυτή λογίζεται ότι έχει διαπιστωθεί έναντι των κανόνων του άρθρου 3 του κανονισμού 2201/2003, το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο κρίνει εαυτό αναρμόδιο υπέρ του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου, σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 3, του κανονισμού αυτού.
- 36 Εν προκειμένω, από τη διάταξη της 15ης Δεκεμβρίου 2011, με την οποία ο δικαστής οικογενειακών υποθέσεων στο *tribunal de grande instance de Nanterre* διαπίστωσε έλλειψη συμφιλίωσης στο πλαίσιο της πρώτης διαδικασίας, δηλαδή εκείνης του δικαστικού χωρισμού, την οποία είχε κινήσει ο Β στις 30 Μαρτίου 2011, απορρέει ότι η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου αυτού, όπως και το νομότυπο της προσφυγής ενώπιόν του, δεν αμφισβητήθηκαν.
- 37 Εντούτοις, για να υφίσταται εκκρεμοδικία, πρέπει οι διαδικασίες που κινήθηκαν μεταξύ των ίδιων διαδίκων και που αφορούν αγωγές διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακυρώσεως γάμου να εκκρεμούν ταυτόχρονα ενώπιον δικαστηρίων διαφορετικών κρατών μελών. Όταν έχουν κινήσει δύο διαδικασίες ενώπιον δικαστηρίων διαφορετικών κρατών μελών, σε περίπτωση καταργήσεως της δίκης όσον αφορά μία εξ αυτών παύει πλέον να υφίσταται ο κίνδυνος εκδόσεως ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων και, ως εκ τούτου, καταστάσεως εκκρεμοδικίας, υπό την έννοια του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003. Επομένως, ακόμα και αν γίνει δεκτό ότι η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου διαπιστώθηκε κατά τη διάρκεια της πρώτης διαδικασίας, δεν υφίσταται πλέον εκκρεμοδικία και, κατά συνέπεια, η ως άνω δικαιοδοσία δεν έχει διαπιστωθεί.
- 38 Τούτο συμβαίνει κατόπιν της καταργήσεως της δίκης ενώπιον του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου. Στην περίπτωση αυτή, το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο καθίσταται το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο κατά την ημερομηνία της εν λόγω καταργήσεως της δίκης.
- 39 Η υπόθεση της κύριας δίκης αφορά όπως φαίνεται μια τέτοια κατάσταση.
- 40 Πράγματι, είχε ήδη ασκηθεί αγωγή δικαστικού χωρισμού ενώπιον του δικαστή οικογενειακών υποθέσεων του *tribunal de grande instance de Nanterre* όταν το δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου επελήφθη, στις 13 Ιουνίου 2014, διαδικασίας διαζυγίου, η οποία δημιούργησε εκκρεμοδικία μέχρι τα μεσάνυχτα της 16ης Ιουνίου 2014. Μετά την ημερομηνία αυτή, δηλαδή στις 17 Ιουνίου και ώρα 00:00, μετά την κατάργηση της δίκης ενώπιον του πρώτου επιληφθέντος γαλλικού δικαστηρίου για τον λόγο ότι κατέστη ανίσχυρη η διάταξη περί ελλείψεως συμφιλίωσης την οποία είχε εκδώσει το δικαστήριο αυτό, μόνον το δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου, επιληφθέν στις 13 Ιουνίου 2014, εξακολουθούσε να λογίζεται επιληφθέν διαφοράς εμπίπτουσας σε έναν από τους τομείς περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003. Η άσκηση αγωγής διαζυγίου στις 17 Ιουνίου 2014 ενώπιον γαλλικού δικαστηρίου είναι μεταγενέστερη από τη διαδικασία που είχε κινήσει ενώπιον του δικαστηρίου αυτού του Ηνωμένου Βασιλείου. Λαμβανομένων υπόψη των κανόνων χρονικής προτεραιότητας τους οποίους προβλέπει ο κανονισμός αυτός, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η εν λόγω αλληλουχία συμβάντων έχει ως αποτέλεσμα ότι το ως άνω δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου κατέστη το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο, εφόσον εξακριβωθεί ότι αυτό νομοτύπως επελήφθη της υποθέσεως έναντι των κανόνων του άρθρου 16 του εν λόγω κανονισμού.
- 41 Πρέπει να σημειωθεί ειδικότερα ότι η περίπτωση ότι υφίστατο ήδη μια άλλη διαδικασία ενώπιον γαλλικού δικαστηρίου την ημερομηνία κατά την οποία το δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου επελήφθη της υποθέσεως, στις 13 Ιουνίου 2014, ουδόλως εμποδίζει τη δυνατότητα να λογίζεται το τελευταίο αυτό δικαστήριο ως νομίμως επιληφθέν έναντι των κανόνων του άρθρου 16 του ίδιου κανονισμού.

- 42 Κατά συνέπεια, σε καταστάσεις όπως αυτή που περιγράφεται στη σκέψη 40 της παρούσας αποφάσεως, όπου η δίκη με αντικείμενο αίτημα δικαστικού χωρισμού ενώπιον γαλλικού δικαστηρίου καταργείται λόγω λήξεως των σχετικών νομίμων προθεσμιών, δεν πληρούνται πλέον οι προϋποθέσεις υπάρξεως εκκρεμοδικίας από την ημερομηνία της καταργήσεως αυτής, οπότε η δικαιοδοσία του δικαστηρίου αυτού πρέπει να λογίζεται ότι δεν έχει διαπιστωθεί.
- 43 Από τις ανωτέρω σκέψεις απορρέει ότι η συμπεριφορά του ενάγοντος στην πρώτη διαδικασία, ιδίως η ενδεχόμενη έλλειψη επιμέλειας, δεν ασκεί επιρροή προκειμένου να προσδιοριστεί αν έχει διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου.
- 44 Όσον αφορά τη διαφορά ώρας μεταξύ των εμπλεκόμενων κρατών μελών, η οποία φέρεται ότι παρέχει τη δυνατότητα ασκήσεως αγωγής στη Γαλλία προτού κάτι ανάλογο καταστεί δυνατό στο Ηνωμένο Βασίλειο και ότι περιάγει σε δυσμενέστερη θέση ορισμένους ενάγοντες, όπως η Α, επιπλέον του γεγονότος ότι κατά πάσα πιθανότητα η διαφορά αυτή δεν ασκεί επιρροή όσον αφορά έναν τέτοιο ενάγοντα σε υποθέσεις όπως αυτή της κύριας δίκης, εν πάση περιπτώσει δεν είναι ικανή να εμποδίσει την εφαρμογή των κανόνων εκκρεμοδικίας του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003, οι οποίοι, σε συνδυασμό με τους κανόνες του άρθρου 16 του κανονισμού αυτού, στηρίζονται στη χρονική προτεραιότητα.
- 45 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, όσον αφορά διαδικασίες δικαστικού χωρισμού και διαζυγίου κινηθείσες μεταξύ των ίδιων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων δύο κρατών μελών, το άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 3, του κανονισμού 2201/2003, έχει την έννοια ότι, σε καταστάσεις, όπως αυτή της κύριας δίκης, όπου η δίκη ενώπιον του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου εντός του πρώτου κράτους μέλους καταργήθηκε μετά την άσκηση αγωγής ενώπιον του δεύτερου δικαστηρίου εντός του δεύτερου κράτους μέλους, δεν πληρούνται πλέον οι προϋποθέσεις υπάρξεως εκκρεμοδικίας και, κατά συνέπεια, η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου πρέπει να λογίζεται ότι δεν έχει διαπιστωθεί.
- 46 Το γεγονός ότι η ως άνω κατάργηση δίκης επήλθε ελάχιστο χρόνο πριν από την κίνηση μιας τρίτης διαδικασίας ενώπιον δικαστηρίου του πρώτου κράτους μέλους δεν ασκεί επιρροή.
- 47 Επίσης δεν ασκούν επιρροή η συμπεριφορά του ενάγοντος στην πρώτη διαδικασία, ιδίως η έλλειψη επιμέλειας εκ μέρους του, και η ύπαρξη διαφοράς ώρας μεταξύ των εμπλεκόμενων κρατών μελών, η οποία φέρεται ότι παρέχει τη δυνατότητα ασκήσεως αγωγής ενώπιον των δικαστηρίων του πρώτου κράτους μέλους προτού καταστεί δυνατή η άσκηση αγωγής ενώπιον αυτών του δεύτερου κράτους μέλους.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 48 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Όσον αφορά διαδικασίες δικαστικού χωρισμού και διαζυγίου κινηθείσες μεταξύ των ίδιων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων δύο κρατών μελών, το άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 3, του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) 1347/2000, έχει την έννοια ότι, σε καταστάσεις, όπως αυτή της κύριας δίκης, όπου η δίκη ενώπιον του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου εντός του πρώτου κράτους μέλους καταργήθηκε μετά την άσκηση αγωγής ενώπιον

του δευτέρου δικαστηρίου εντός του δευτέρου κράτους μέλους, δεν πληρούνται πλέον οι προϋποθέσεις υπάρξεως εκκρεμοδικίας και, κατά συνέπεια, η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου πρέπει να λογίζεται ότι δεν έχει διαπιστωθεί.

(υπογραφές)